

— Hvar heldur tú hefur vunnið og hvørt tapt í seinastu trættuni millum samgonguflokkarnar?

Jóannes Dalsgaard, tingmaður.

— Uttan mun til hvør hefur vunnið í innanhýsis ósemjuni í samgonguni og í Fólkaflakkinum, so er taparin Føroya fólk, sum má liva við eini borgarligari samgongu í enn tvey ár. Eini samgongu, sum hefur vist okkum, at hon er ikki fór fyrri at stýra landinum og harvið ikki kann loysa tey mest átroðkandi málini í samfelagnum. Eitt nú at vit fæa eina meira rættvísu skattaskipan, og at fólk fæa arbeiði.

Finnogi Isaksen, tingmaður.

— Oli Breckmann gjørdist klárur tapari. Tað er ein spurningur, um nakar vinnari varð.

Tann næsti taparin er Føroya fólk, tí úrslitið varð, at henda ólukkuna samgongan heldur fram.

Adolf Hansen, tingmaður.

— Oli Breckmann, Hilmar Kass og Pauli Ellefsen hava allir tapt. Eingin vinnari er. Men ein annar tapari er føroysku borgararnir, sum mugu liva við eini óarbeiðsforari samgongu í tvey ár aftrat.

Ungdómsarbeiðsloysi ikki eitt persónligt men samfelagsligt problem

sjónarmið

Í dag

Steintór Rasmussen, formaður í Landsfelagnum fyrri føroysku ungdomsfeløg

Mánakvoldið skipaði Býarbókasavnið í Havn fyrri einum pallfundi um ungdomsarbeiðsloysi. Luttakararnir vórðu í innbjóðingini bidnir at svara hesum spurningunum: 1. Hvussu stórt er arbeiðsloysið millum føroyskan ungdom. 2. Hvussu rakar hetta arbeiðsloysið tey ungu í mun til aldur, kyn, geografiska støðu o.s.fr. 3. Hvarjar eru orsokirnar til ungdomsarbeiðsloysið. 4. A hvønn hátt kann ungdomsarbeiðsloysið sigast at vera eitt persónligt og samfelagsligt problem. 5. Loysir spurningurin um arbeiðsloysið seg sjálvur ella er neyðugt við serligum tiltøkum. Steintór Rasmussen svaraði spurningunum í framlogu síni:

Fyrst vil eg takka fyrri, at Landsfelagið fyrri føroysku Ungdomsfeløg varð boðið við til hetta tiltak — um eitt so víðkomandi evnið sum ungdomsarbeiðsloysi.

Av tí, at Landsfelagið ikki hefur virkað í so langa tíð, er tað avmarkað hvat vit hava havt stundir at arbeiðt við. Tí vil stórir partur av tí, sum eg komi at fara fram í kvöld, verða merkt av míni egna hugsan um trupulleikarnar — og arbeiðinum í Ungdomsfelagi, hvar eisini arbeiðsleysur ungdomur kemur.

Tað er óneyðugt í dag at reisa spurningin um arbeiðsloysi er í Føroyum, tí tað munnu flestar kanningar prógva, tó einamest tann vanligi gerandisdagurin hvar so nógv yngri og eldri fjakka runt rötleys og uttan at vita hvat framtíðin hevur at bjóða teimum.

Tíverri kann eg ikki beinleiðis gera meg klókum uppá tøl ella prosent, tí at vit í okkara ungdomsarbeiði enn ikki hava gjørt nakrar kanningar. Tað bílar kanska ikki, tí sum ungur livir ein so tætt uppat trupulleikanum, at ein nýtist ikki tøl fyrri at verða sannførdur um støðuna. Ein givin lutur er eisini, at mangar kanningar av ungdomsarbeiðsloysi ikki eru so sigandi sum framanundan varð ætlað, men geva eina alt ov káma mynd av veruligu støðuni.

Úrslitið botnar ofta í til hvønn spurnarskema verða send til. — um hesi tíma — duga at svara, ella eisini vilja víðganga á einum spurnarskema svart uppá hvítt at tey eru arbeiðsleys. Spurningur er eisini nær er ein arbeiðsleysur? og so víðari...

Um tú spyrst ein ungan á gotuni, hvat viðkomandi ger (tíverri er tað ofta ein rættuliga pinligur spurningur) fært tú oftani svarið »Akkurat fyrri tíðina geri eg einki serligt, men eg rokni við at vissir møguleikar verða í næstu viku».

Ella »Eg havi ta síðstu tíðina fingist eitt sindur við at gera tað ella tað, men nú bíði eg eftir at finna okkurt annað».

Ella »Eg arbeiði á flakavirkinum ta okkurt er at gera».

Ella »Passi børnini hjá systur míni».

2 g. — HF, feruavloysari o.sfr.

Tað er mong sum royna at fjala útyvir, at tey eru arbeiðsleys, kanska

serliga tí, at orðið verður forbundið við leti, dugnalysi o.a.

Tíverri er tað soleiðis í dag, at tað er eitt persónligt niðurlag at vera arbeiðsleysur. Fyri mong kann støðan gerast so meiningssleys og ótolandi at tey bliva apatísk yvir fyrri livinum — alkoholisnýtla fær yvir tiki — tey bliva kriminell, vandalist- ar og annað.

Ein stor hjalp hjá mongum er, at hesi bugva inni hjá foreldrum, sum eru so nokulunda væl fyrri figgjargliga. Men skjótt skulu tey sum eru ung í dag eisini gerast foreldur og forsyrgjarar?

Arbeiðsloysið í Føroyum er óivað burturav viðkvæmt hvar bygdirnar bert hava flakavirkini at lita á, ella bátarnar íð veiða fiskin. Tær heilt smáu bygdirnar hava sjáldan fleiri arbeiðspláss. Vanliga mannagongdin hevur eisini verið at fólk flytur frá bygd í by... ella sum Hanus Andreasen sigur »Neyðin teg neyddi til flyta».

Hóast arbeiðsloysið er vanligt bæði millum konufólk og mannfólk, er tað konufólkini sum oftani eru meira útsett. Hetta kemst ofta av tí, at nógv virkir og arbeiðspláss meta kvinnuna sum eina eyka arbeiðsmegi, sum heitt verður á um neyðugt. Vit kenna eisini kjaki í tryssinum og fyrst í sjeitiárinum ta samfelagið torvaði arbeiðsmegi, at børnini skuldu fara í barnagarð og kvinnan út at arbeiða. Nú vilja fleiri politikarar hava konufólk aftur at ganga heima til samfelagið hevur ikki brúk fyrri teimum. Gott dómi er tað politiska kjakið í Danmark, og hvar viðtøkur eru gjørdar at hækka prísir á barnagarðs- og vogguplássum so nógv, at vanlig fólk ikki fæa ráð at lata børn síni ganga har. Hvat teir føroysku politikarir fara at gera fyrri at loysa trupulleikarnar, dugi eg av góðum grundum ikki at svara uppá.

Hvarjar eru so orsokirnar til ungdomsarbeiðsloysið?

Hetta er sjálvandi eitt ógvuliga umfangandi evnið, sum eg ikki rættuliga hatti má undir at gera heldarstøðu av.

Tað er greitt, at støðan í vesturheiminum, ikki er serliga loyandi

hvat búskapi viðvikur, og at Føroyar verða lætt ávirkarar av gongdini í teimum londum sum vit samarbeiða við.

Hóast hetta, og at fiskiavtalar millum annað standa í vanda, mugu vit troyta aðrar vinnuvegir og um neyðugt at gera radikalar broytingar fyrri at tryggja búskapin, framleiðslu og arbeiði á landinum. Vit kundu til dómis, arbeiðt meira við vorum sum vit útflyta, roynt ymiskan smáidnað á landinum, hóast vit í flestu forum noyðast at innflyta raevnini sum vit skulu brúka. A onkran hátt mugu vit mótvirka tí gongdini, at framleiðsluvirskotið mangan verður investerað í fyrtektur í utheiminum ella sett í útlendskar bankar sum tað føroyska fólk má sviða fyrri. Somuleiðis mugu vit hava eina miðvísa ætlan við øllum teimum mongu ungu, sum ganga á hægri skulunum, uttan at samfelagið er fært fyrri at taka ímóti teimum. Her skal líka verða nevnt, at meira átti at verið gjørt við at útgivið upplýsandi tilfar hvussu tey ungu møguliga kunnu nýta sína útbúgving, soleiðis at tað verður bæði samfelagnum og teimum sjálvum at gagni.

Ungdomsarbeiðsloysið er ikki eitt persónligt problem men eitt samfelagsligt problem. Oftani verða fólk kallaði dovin tí at tey einki arbeiði hava, men er hetta ein ógvuliga ljót og óyðileggjandi víðferð at teimum, sum samfelagið í lotuni ikki hevur brúk fyrri.

I bygdum, hvar arbeiðið bert er til tóttir, streyma hópar av ófólki til ta okkurt er, men ofta er gleðin stókkugt og tey flestu verða send heim aftur aftaná nakrar fáar arbeiðsdagar. Eisini eru tað nokur, sum ikki sleppa uppípart.

Rationaliseringin av mongum flakavirkinum ger at tað gongur skjótt at avskipa og hagraða fiskin og mangar hendur eru avlostar av nymótans maskinum.

Storm P segði einaferð »Øll tosa um veðrið, men eingin ger nakað við tað». Tað verður nú eisini tosað so nógv um arbeiðsloysið, ein kanning um arbeiðsloysið er eisini gjørd, men hvat verður veruliga gjørt fyrri at vinna á probleminum... — so gott sum einki.

TØRVUR Á ARBEIÐSPLÁSSUM

HESI SEINASTU ÁRINI ER FÓLKATÁLID ØKT VIÐ Í MIÐAL 1,2% UM ÁRIÐ ROKNA VIT VIÐ SOMU GONGD FRAMVIR

	1980	1990	ØKING
FÓLKATÁL	43 500	49000	+ 6.500
I VINNU (47%)	18 300	20.600	+ 2.300

ROKNA VIT VIÐ, AT UMFRAMT HESI ERU UMLEIÐ 1000 FÓLK ARBEIÐSLEYS (TÍVERRI ER TALID ALLARHELST HÆGRI) VERÐUR KRAVIÐ TIL NÝGGJ ARBEIÐSPLÁSS Í 1990:

NÁTTÚRLIG ØKING	2.300
ARBEIÐSLEYS Í DAG	1.000
TILSAMANS	3.300

SKULU VIT HAVA SAMA BYTID INNAN TEY YMJSKU VINNUØKINI, SUM HIGARTIL, SKAL HELMINGURIN ARBEIÐA INNAN TAÐ FRAMLEIÐANDI VINNULÍVIÐ.

KRAVIÐ TIL TAÐ FRAMLEIÐANDI VINNULÍVIÐ VERÐUR SOSTATT 0 2000 NÝGGJ ARBEIÐSPLÁSS FRAM TIL 1990.

Talva frá Føroya-víkuni í 1981, sum visir tørvin á arbeiðsplássum komandi ári

Avvarðandi myndugleikar hava ábyrgdina av at munandi stig verða tikin fyrri at koma hesum trupulleika til liv.

Tað er ein alt ov sjálvglað hugsan, at sleppa øllum arbeiðsleysu uppá fjall, og lata avgerðina liggja hjá teimum sum eiga framleiðslutólini, skipini og avlopspæning, sum sjáldan verður brúktur til lögur uttan so at hesar geva persónligan vinning.

Til síðst vil eg vísa á nakrar royndir, sum vit hava gjørt av arbeiðsleysum ungdomi í ungdomsfeløgum.

Tey ungu sum einki arbeiði hava eru sum heild ójavnt synt, og kunnu til tíðir hava torført við at harmonera saman við hinum limunum.

Tá litið og einki hefur verið at gjørt í eini bygd yvir eitt longri tíðarskeið, kann tað ofta víðføra óneyðugar illstøður, svinn úr kioskin, ella atgerðir ímóti felagsholinum.

Eg skal sjálvandi ikki pástanda at alt botnar í arbeiðsloysinum, tí sjálvandi kunnu aðrir trupulleikar eisini gera seg galdandi.

Tað er avmarkað hvat ungdomsfeløg kunnu gera, tá tað snýr seg um ungdom sum er sosialt ella figgjargliga illa fyrri. Vit skulu eisini minnast til, at alt arbeiðið í teimum føroysku ungdomsfeløgnum er av egnum huga, og uttan nakra samsýning. Roynt verður tó sum frægast at fæa ungdomin við í ymisk tiltøk og interessur sum hava eitt innihald ella eru uppbyggjandi. Ein hjalp er eisini, um ungdomsfelagið kovrir við rimilgum útsøsluprís og atgongumerkjum til dans o.s.fr.

Eitt sum ein ofta saknar er eitt betri samstarv millum tað almenna — kommunurnar og ungdomsfelögin, so at eitt meira umfatandi og innihaldsrikt ungdomsarbeiði kundi verið gjørt, sum eg trúgvi hevur tyding fyrri allan ungdomin. Tó er tað givið, at vit í ungdomsfeløgnum ikki kunnu koma ungdomsarbeiðsloysinum til livs, men kunnu sum frægast royna at bota um umstøðurnar við at koya við fjølbroyttum aktivitetum í ungdomshúsinum. Landsfelagið fer sum frálíð at arbeiða meira miðvíst við hesum trupulleika og vil vera óvið fyrri øllum aheitnum um at vera við til at loysa ungdomsarbeiðsloysi.